

Uroki gminy - atrakcje turystyczne

Dogodne położenie komunikacyjne czyni gminę łatwo dostępną dla turystów. Stolica gminy - miasto Boguchwała znajduje się przy drodze krajowej numer 19 wiodącej w kierunku granicy państwa polskiego ze Słowacją i przejścia granicznego w Barwinku. Ważne znaczenie dla gminy ma również jej położenie na obrzeżach miasta Rzeszowa, będącego stolicą województwa podkarpackiego.

HISTORIA

Tereny dzisiejszej Gminy Boguchwała już 3 tysięcy lat przed naszą erą były miejscem intensywnego osadnictwa ludzkiego. Istnieją przypuszczenia, że doliną Wisłoka, w której leży Boguchwała, przebiegało jedno z odgałęzień bursztynowego szlaku. Badania archeologów odkryły w pobliżu stacji kolejowej w Boguchwale pozostałości osady kultury ceramiki wstęgowej rytej. Ludność ta zapoczątkowała na terenach ziem polskich osiadły tryb życia, stając się prawdopodobnie pierwszymi rolnikami. W czasach wczesnośredniowiecznych teren Boguchwały leżał na granicy pomiędzy Rusią Halicką, a państwem pierwszych Piastów. Wyprawa Kazimierza Wielkiego na Ruś z 1340 roku ostatecznie przyłączyła te tereny do państwa polskiego.

Pierwsze wzmianki o Piotraszówce - Boguchwale pochodzą z 1375 roku. Pierwszym udokumentowanym właścicielem Piotraszówki, któremu wieś oprócz nazwy zawdzięcza swój rozwój był Mikołaj Piotraszewski. W 1461 roku ufundował kościół parafialny pod wezwaniem świętego Klemensa i świętej Doroty Dziewicy.

W połowie XVII wieku Piotraszówkę przejęli Ustrzyccy, po nich Urbańscy, a następnie Lubomirscy. Jednym z najważniejszych momentów w historii była działalność fundatorska księcia Teodora Konstantego Lubomirskiego, który w Piotraszówce zaplanował utworzenie kolejnego gniazda rodowego. Książę wybudował trzy świątynie - w Zabierzowie, Zgłobniu i Piotraszówce. Według legendy kończąc budowę fundator padł na kolana i z wielką ulgą wypowiedział słowa: "Bogu dzięki". Postawa Lubomirskiego wzruszyła mieszkańców. Od tej pory Piotraszówkę coraz częściej nazywano Bożachwałą. Nazwa Boguchwała wraz z nadaniem praw miejskich została urzędowo zatwierdzona w 1728 r. przez króla Augusta II Mocnego. Z inicjatywy księcia Lubomirskiego w latach 1725-1729 wybudowano okazały pałac wzorowany na rezydencji wilanowskiej. Niestety podczas I rozbioru Polski w 1772 r. władze austriackie królewską decyzję unieważniły, odbierając Boguchwale prawa miejskie.

Z początkiem XIX wieku dobra boguchwalskie nabyła rodzina Straszewskich. Ważnym wydarzeniem z dziedziny życia gospodarczego było poprowadzenie w 1895 roku linii kolejowej z Rzeszowa do Jasła wraz z budową stacji w Boguchwale. Jednym z projektodawców linii kolejowej był inżynier Klaudiusz Angerman, który w 1910 roku był fundatorem pomnika Grunwald, a w 1914 roku na rzecz odradzającej się Polski utworzył w Boguchwale Drużyny Bartoszwowe. Ostatnimi właścicielami Boguchwały byli Zenon i Wanda Suszyccy. W 1921 roku na mocy testamentu Wanda Suszycka przekazała majątek w Boguchwale fundacji naukowej. Chciała by dar przyczynił się do rozwoju gospodarczego i naukowego odrodzonej Polski. Jej zamysł zrealizowano poprzez powołanie Zakładów Naukowo-Rolniczych im. Wandy i Zenona Suszyckich. Od tamtej pory aż do dziś, w obrębie założenia pałacowo-parkowego działają różne instytucje, które kontynuują ideową spuściznę Suszyckich. Obecnie działa tu Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, którego celem jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania mające na celu m.in. wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Ośrodek prowadzi także własne badania i przekazuje informacje na temat osiągnięć nauk rolniczych i innowacji w gospodarstwach. PODR jest także organizatorem znanych w całym regionie targów rolniczych "Dni Otwartych Drzwi".

Kolejnym ważnym punktem w historii Boguchwały była działalność inżyniera Stanisława Syski. Tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej, wiosną 1939 roku rozpoczął funkcjonowanie największy zakład przemysłowy na terenie gminy, wybudowana w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego Fabryka Porcelany. Rozwój miasta Boguchwała nie byłby możliwy bez zakładów ZAPEL. Według legendy powstanie w Boguchwale fabryki porcelany elektrotechnicznej było związane z pobożnością jej założyciela. Inżynier Syska szukając lokalizacji dla planowanego zakładu ujrzał w drodze ze Strzyżowa do Rzeszowa tablicę z napisem „Boguchwała”. Uznał to za wyraźną podpowiedź ze strony Siły Wyższej. Specjalnością zakładu była produkcja porcelany elektronicznej ze szczególnym uwzględnieniem produkcji izolatorów wysokiego napięcia. Dziś firma ZAPEL jest największym w Polsce producentem izolatorów porcelanowych i kompozytowych.

Po wojnie stopniowo nastąpiła rozbudowa infrastruktury rolnej, a także przemysłowej - szczególnie w samej Boguchwale, która od 1976 roku stała się "stolicą" gminy. Powstało wiele nowych zakładów, między innymi Zakłady Naprawy Samochodów, Polichemia Boguchwała, czy Przesypownia Cementu. Usługi na rzecz ludności gminy od 1945 roku świadczy Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, a niebagatelną rolę w krajobrazie powojennych przemian na terenie Boguchwały odgrywał Bank Spółdzielczy w Niechobrzcu, ze swoją 100-letnią tradycją.

Po zmianach ustrojowych w kraju, rozwój gminy i samego miasta spowodował, że 1 stycznia 2008 roku, po 236 latach, Boguchwała na nowo uzyskała prawa miejskie, stając się 892 miastem na mapie Polski. Warunkiem uzyskania praw miejskich było zamieszkiwanie miejscowości przez co najmniej 3 000 mieszkańców. Ponadto dwie trzecie mieszkańców przyszłego miasta musiało pracować poza rolnictwem, a miejscowość musiała mieć charakter miejsko-usługowy. Boguchwała spełniła te warunki z naddatkiem - cechy funkcjonalno-przestrzenne wykazywały jej miejski charakter, była zamieszkiwana przez 5535 osób, z czego 90% utrzymywało się z działalności pozarolniczej.

ZABYTKI

- Zespół pałacowo-parkowy w Boguchwale

W Boguchwale znajduje się największa atrakcja turystyczna gminy - zespół pałacowo-parkowy. Barokowy pałac wybudowany w latach 1725-1729 przez księcia Teodora Lubomirskiego od południa i wschodu otacza park, a od północy przylega do niego zabytkowy kościół św. Stanisława Biskupa. Niedaleko od kościoła znajduje się budynek plebani z 1729 r., przebudowany w końcu XIX w. W otoczeniu pałacu znajdują się inne zabytkowe obiekty z nim związane - murowany spichlerz z połowy XIX w., w którym obecnie mieści się Gminna Biblioteka Publiczna, brama wjazdowa, kamienna figura św. Jana Nepomucena, a także skwer z Pomnikiem Grunwaldu. Całość zamyka teren byłego gospodarstwa rolnego, który po rewitalizacji w latach 2014-2015 został zmieniony w Rynek Miejski, gdzie w centralnym miejscu znajduje się zabytkowy Spichlerz.

- Pomnik Grunwaldu

500 lat po zwycięskiej bitwie z zakonem krzyżackim, w Boguchwale powstał Komitet Budowy Pomnika, na którego czele stanął jego fundator i autor - Klaudiusz Angerman z Boguchwały. Pierwotnie pomnik wzniesiony był z cegły i otynkowany. Elementem wieńczącym obelisk była figura Matki Boskiej, a na cokole umieszczono napis: Grunwald 1410 - 1910. W 1928 r. sołectwo Boguchwały ufundowało dwie tablice, pierwsza z nich upamiętniała 10 rocznicę odzyskania niepodległości, a druga była hołdem złożonym bohaterom powstań narodowych w 1831 i 1863 roku, oraz żołnierzom Legionów Polskich. Żadna z tych tablic nie zachowała się do obecnych czasów. 19 sierpnia 1940 r. pomnik został całkowicie zniszczony przez hitlerowców. Pięć lat po tym wydarzeniu 13 sierpnia 1945 r. podjęta została decyzja o jego odbudowie. Nowy cokół zwieńczyła ceramiczna rzeźba orła. Uroczystego odsłonięcia nowego pomnika dokonał w dniu 15 lipca 1946 r. ks. Józef

Przybyła ówczesny proboszcz parafii. Obecnie na cokole pomnika umieszczone są cztery tablice pamiątkowe nawiązujące treścią do najnowszych wydarzeń. W 2010 r. w 600-lecie bitwy pod Grunwaldem pomnik został ponownie odnowiony. Porcelanową rzeźbę orła zastąpiono nową, wykonaną z brązu. Przebudowano też gruntownie otoczenie pomnika.

- Zabytkowy Kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika

Kościół św. Stanisława Biskupa stanął w miejscu poprzedniej, drewnianej świątyni. Budowa trwała nieco ponad 2 lata (1725-1727). Nie udało się precyzyjnie ustalić wykonawców świątyni. Wiele wskazuje na to, iż mogli to być murarze, cieśle z pobliskiego Głogowa, miasteczka należącego do Lubomirskich. Jeśli chodzi o prace wykończeniowe wewnątrz świątyni to wykonali je rzemieślnicy z Kolbuszowej. Kościół jest ozdobiony malowidłami figuralnymi i ornamentальnymi, znajdują się w nim także liczne rzeźby. Plebania zaś w zamierzeniu Lubomirskiego była uzupełnieniem architektonicznej kompozycji zespołu pałacowego. Kościół murowany poświęcony został przez bpa Andrzeja Pruskiego, sufragana przemyskiego, 31 sierpnia 1729 r. Nadano mu wezwanie św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Obecnie w kościele prowadzone są prace konserwatorskie.

Za czasów rodziny Straszewskich została zbudowana w 1867 roku przez Henryka Straszewskiego kaplica na cmentarzu, (powstanie cmentarza rokuje się na przełomie XVIII i XIX wieku, gdyż brak jest dokładnych materiałów źródłowych na ten temat). Kaplicę wybudowano z cegły, z dobudowanym na zewnątrz wejściem do krypty. Ściany zdobią malowidła, w których dominuje motyw Maryi i Chrystusa. Znajduje się tam drewniany ołtarz z obrazem Jezusa Chrystusa Zmartwychwstałego. Na ścianach są inskrypcje z czarnego granitu osób tam pochowanych.

- Kościół pw. Wszystkich Świętych w Zabierzowie

Pierwotny kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych wzniesiono z drewna. W 1624 r. został on zdobyty i zdewastowany przez Tatarów, a ówczesny proboszcz ks. Michał Kruciński dostał się do niewoli, w której prawdopodobnie zmarł. W drugiej połowie XVII w. w Zabierzowie wzniesiono drugą drewnianą świątynię, a budowę obecnej rozpoczęto w 1719 r. Świątynia w stylu barokowym została wzniesiona przez księcia Jerzego Ignacego Lubomirskiego, właściciela dóbr rzeszowskich. Kościół ten konsekrował w 1732 r. sufragan przemyski bp Andrzej Pruski. Do kościoła przylega kaplica z 1873 r. wzniesiona przez Ludwika Jędrzejowicza (właściciela Nosówki) i jego żonę Helenę Dąbską. Oni też w 1895 r. otoczyli kościół ceglany murem. Przed wybuchem I wojny światowej ówczesny proboszcz, ks. Marcei Sochański przedłużył nawę kościoła i dobudował do niej neobarokową wieżę oraz kaplicę Najświętszego Serca Pana Jezusa. W czasie II wojny światowej Niemcy urządzili na kościelnej wieży punkt obserwacyjny, skutkiem czego budowla została znacznie uszkodzona przez artylerię rosyjską.

- Zespół dworski w Zgłobniu

Na zboczu doliny w Zgłobniu znajduje się zespół zabudowań podworskich i kościołów. W skład zespołu wchodzi: dwór, dawny czworak, spichlerz oraz park. Najstarszą oraz najbardziej interesującą budowlą jest dawny spichlerz - pierwotnie dwór obronny, renesansowy zbudowany w drugiej połowie XVI wieku. Jest to nieduży prostokątny budynek murowany z kamienia i cegły, sklepiony z zachowaniem detali renesansowej architektury. Po przeciwnej stronie zespołu znajduje się "nowy" dwór zbudowany w I połowie XIX wieku, a obok dawny czworak z połowy XIX wieku. Całość otoczona jest resztkami parku krajobrazowego z XVII-XIX wieku.

- Kościół św. Andrzeja Apostoła w Zgłobniu

Początki wsi i parafii Zgłobień sięgają przełomu XIII i XIV wieku. Była własnością króla Władysława

Łokietka, a administrował wsią Patasjusz Brandysz - rycerz maltański z zakonu Joanitów. Patasjusz wystawił w Zgłobniu pierwszy drewniany kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła. W 1624 roku Tatarzy spalili drewniany kościół. W 1741 roku staraniem księcia Teodora Konstantego Lubomirskiego oraz dziedzica Józefa Straszewskiego, wybudowano jednonawowy, kryty gontami kościół z kamienia i cegły pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła. W latach 1909-1929, kościół został rozbudowany. Pierwotny kościół był w stylu romańskim, po przebudowie nabrał cech renesansowych. Dobudowano 2 nawy boczne, wieże z przedsionkami, zakrystię i przedłużono cały kościół. Wewnątrz na szczególną uwagę zasługuje olejny obraz Chrystusa Ukrzyżowanego, znajdujący się w górnej części nastawy ołtarzowej. Jego autorem jest nieznany włoski mistrz z XVI wieku.